

ØKOLOGI

MAGIEN FINDES I JORDEN

Et vigtigt bidrag til hvor vi skal hen med dansk landbrug

AF ESTHER MICHELSEN KJELDAHL

LYSBØNDER · Sofie Isager Ahl og Sille Skovgaard

Forlaget Virkelig · 224 sider · 260 kroner

vender de regenerative jordbrugere blikket nedad og undersøger den sorte jord: Er der liv dernede og i så fald, trives det?

De praktikere, vi møder i *Lysbønder*, kommer både fra konventionelle landbrugsfamilier og fra økologibevægelsen, mens andre igen har startet deres landbrugskarriere på

I 'Lysbønder' sætter jordbrugerne ord på, hvordan de fik øjnene op for regenerativt jordbrug

Den Regenerative Jordbrugsskole. Det er rørende at høre midaldrende mænd fortælle, hvordan de pludselig efter et halvt liv med plov, gift og gylle har fået øjnene op for regenerative landbrugspraksisser, og hvordan det fundamentalt har forandret deres blik på verden og dem selv. Et af højdepunkterne er, når grøntsagsproducenten Ole Nørby på et tidspunkt siger: »Vi behøver ikke have viden om alt. Det er en unaturlig måde at drive et samfund på. Vi mister vores instinkter, når vi er for langt væk fra naturen.«

Det betyder dog ikke, at de regenerative jordbrugeres arbejde ikke hviler på et tungt fagligt grundlag. *Lysbønder* er også en nørdet agronomibog, der forklarer på mange forskellige måder, at regenerativt jordbrug er en klimaløsning, fordi det har potentialet til at lagre enorme mængder CO₂ i jorden.

I nogle passager skal man holde tungen lige i munden for ikke at kløjes i kemiske forbindelser, fotosyntese og forskellige typer af plantenering. Men det kan svare sig at holde fast, for pludselig slår samtalerne over i de mest vidunderlige poetiske filosofiske betragtninger om det usynlige liv, vi ikke kan begribe kompleksiteten af, men som vi har en livsnødvendig opgave i at passe på.

For i tillæg til jordbundsprøver og diverse andre målinger har jordbrugerne taget sanserne i brug. De lytter, dufter, føler og betragter jordens forandringer og bliver derigennem bekræftet i, at de er på rette vej. Og det er virkelig inspirerende at høre dem sætte ord på disse oplevelser.

Magien findes ikke i sprøjtegift og kunstgødning. Magien findes i jorden, i svampene, i bakterierne, i solen og i luften. Og den findes i den kærlighed og omsorg til livets forbindelser, de regenerative jordbrugere alle virker til at være opfyldt af, og som er essentiel for at få jordens mikroliv til at trives igen.

Ved at bidrage med en ny, konkret vision for landbruget lander Sofie Isager Ahl og Sille Skovgaards samtalebog perfekt i efterdønningerne af den kollektive forfærdelse over efterårets iltsvind og Mathilde Walter Clarks voldsomme afsløringer af dansk landbrug i bestsellerne *Det blinde øje* og *Hvordan man laver dyr*. *Lysbønder* samler os op igen, placerer vores bare tæer på en levende jord med efterafgrøder og giver os muligheden for at lytte os til en ny vej og et gammelt liv, der allerede eksisterer.

kultur@information.dk

Ude på landet er en lille gruppe pionerer i gang med at genskabe forbindelsen mellem solen, planternes rødder og mikrolivet i jorden. De repræsenterer en tiltrængt ny fortælling om dansk landbrug.

De regenerative jordbrugere, som er navnet på bevægelsens pionerer, arbejder meget hårdt for at genskabe de biologiske forbindelser i jorden. Derfor står det ikke ligefrem højt på deres to do-lister at deltage i den danske landbrugsdebat.

Heldigvis for os andre har forfatter og ph.d. i antropologi Sofie Isager Ahl og jordbruger og antropolog Sille Skovgaard i samtalebogen *Lysbønder* sat sig for at samle vidnesbyrd fra de regenerative jordbrugere i Danmark. Det er blevet til en rørende, kompleks og dybt poetisk fortælling og er et vigtigt bidrag til den demokratiske samtale om, hvor vi skal hen med dansk landbrug.

I *Lysbønder* sætter jordbrugerne ord på, hvordan de fik øjnene op for regenerativt jordbrug, hvilke erfaringer de har gjort sig hen ad vejen, og hvilke forandringer de mener, der skal til, for at regenerativt landbrug en dag kan blive normen.

Vi lærer, at regenerativt landbrug betegner en bevægelse, en mentalitet og nogle landbrugsprincipper, som arbejder for at skabe mere liv og modstandsdygtighed i landbruget. Overordnet set går det ud på at lære at lytte til jordens signaler og hjælpe den med at hele.

De regenerative jordbrugere har vinket farvel til ploven, til marker, der står nøgne hen i vinterhalvåret, til pesticider og til kunstgødning. I stedet for at quickfixe sig til det størst mulige output fra marken

ROMAN

VOLD I VELHAVERPARADISET

To teenagers syndefald gør ondt at læse

AF BODIL SKOVGAARD NIELSEN

PARADAIS · Fernanda Melchor · Oversat fra spansk af Maria Catalina Heitmann

Gads Forlag · 168 sider · 230 kroner

ville han sige til dem« er den første sætning, man får serveret. En undren over, hvad det er, der udspiller sig mellem Polo og Franco, hvad det er for en fristelse, der skal lede dem mod et lige så uundgåeligt som brutalt fald, tager til i styrke. Hvad er der med Polos gravide kusine Zorayda, som hans enlige mor lader bo hos dem, hvem er »de«, som nogle gange nævnes nærmest som en hvisken mellem sætninger, hvor klamme fantasier om Marián kan Franco egentlig fremtrylle?

Men det er i lige så høj grad rytmen, som Melchors bog i Maria Catalina Heitmanns ret eminente oversættelse lever højt på. Prosaen har en særlig evne til at veksle mellem grimhed og noget tilnærmelsesvist smukt, fornærmelserne er lige så grove, som de klinger af dyb ulykke. Tag nu en passage som denne:

»Det var i det øjeblik, han begyndte at hade ham. Altså virkelig hade ham, på en sådan måde, at han havde lyst til at bræk-

ke næsen på ham og smadre den firkantede flaske i kæften på ham og sparke ham, indtil han ødelagde hans indvolde, og derefter smide ham på hovedet i floden, så han endte på bunden, hvor de lunefulde strømme ville trække hans ulækre kadaver, halvspist af fisk, helt til Alvarado eller endnu længere. Klamme møgsvin, fede pikspiller, der ikke havde nosserne til at stjæle noget, der kunne betale sig, inde fra det hus, der var så propfyldt med spillekonsoller og fjernsyn og smykker og ure og endda kontanter liggende fremme, for fanden, alt havde været bedre at stjæle end kællingens gamle underbukser«

Det er, som om sproget afstiver sig selv, som om Polo forsøger at spytte tilbage på verden med ord, som den har spyttet på ham. Melchor er især god til at skildre hans alkoholisme, hvordan han drages af flasken, og man forstår det godt; for diagnostikken af det mexicanske klassesamfunds ydmygelser er også god. Fernanda Melchor

beskriver, hvordan velmenende arbejdsgivere kan finde på at stikke en en kuvert med penge for overarbejde i Polos brystlomme, og han har lyst til at kaste sedlerne tilbage i hovedet på dem. For hvorfor skal han blive og vente i weekender for at rydde op efter børnefødselsdage, hvorfor kan disse overklasseidioter ikke selv smide deres paptallerkener i skraldespanden? Den klassevold, der består i at få sine dårligt lønnede ansatte til at udføre ydmygende og gentagende opgaver, omsættes i disse ansatte kroppe snart til kvindehad, racisme, kriminalitet, incest.

Paradais er på mange måder en klassisk Booker Prize-roman. Når *Paradais* alligevel hæver sig over prisens typiske 'se hvor skidt de har det i XYZ-land'-stil, handler det om den blodpumpende rytme og den sorgfuldhed, der trænger igennem Polos rablen. Midt i fornærmelser som 'æggefjæs' og 'fuldblodsidiot' og 'overklasseluder' insisterer Melchor på at give plads til beskrivelser af den brune flods vand, som skjuler en farlig understrøm, eller den tidlige aftenstunds disede sollys. Netop denne sans for, at der er noget, der er smukt, at man må undertrykke sin sans for det smukke for at overleve, sætter resten af bogens klasse-, køns- og kropsvold i relief. Den gammeltestamentlige symbolik balanceres af detaljerigdommens præcision – ja, faktisk føles syndefaldsallegorien for en gangs skyld på sin plads.

Paradais griber først ud efter en med sit raseri, men bliver i en for sin skildring af, hvor dyb en grøft af umulighed, fyre som Polo sidder fast i.

bsn@information.dk

Mexicanske Fernanda Melchors *Paradais* kan måske bedst beskrives som et koncentrat af en tilstand. En tilstand af armod og fattigdom og indestængt raseri i et moderne Mexico hærget af ulighed og karteller.

Vi er i det, man vel kalder et »gated community«: Paradais hedder stedet, og det navn kan jeg oprigtigt godt forestille mig nyrige mexicanere give deres lille indhegning af jorden. Her bor blandt andet en tv-stjerne, en slags talkshowværtkanon, med sin kone Marián og deres to børn. Der bor også en ung fyr i kvarteret: En tyk, ucharmerende, liderlig teenager ved navn Franco, der konstant spiller den af til fantasien om netop Marián.

Hvorfor ved vi det? Jo, det er, fordi vores fortæller er en af den slags fluen på væggen-eksistenser, som ingen tager notits af. Polo, hedder han, og han er altnulmand i Paradais. Han tilbringer sine dage med at samle de riges hundelorte op og vaske deres biler (hver dag!). Sjovt (eller, 'sjovt') nok kommer han selv fra en narkohærget landsby ved navn Progreso (det betyder fremgang), og hver dag cykler han så fra den påståede fremgang og ind i paradiset, men paradiset er vist mest for dem, der har penge at købe for. Polo er alkoholiker, han er 16, hans mor tager hans løn for at forhindre, at han drikker det op, han er blevet smidt ud af skolen, men »tyksakken« Franco har slået et venskab an med ham. I bytte for billig sprut bruger Polo nu sine aftener på at lytte på den udstødte og temmelig uelskelige Franco udbrede sig om, hvordan han vil kneppe tv-værtens hustru.

Paradais er fra starten drevet frem af suspense: »Det hele var den tykkes skyld, det